

Absurd dat NMa politieke besluitvorming tracht te beïnvloeden

De Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) moet de naleving van door de Nederlandse regering en de door de EU afgekondigde wetten en regels controleren. Het moet zich gedragen als een autoriteit en dient zich te onthouden van uitspraken over door de Europese Commissie en de Tweede Kamer wenselijk geachte aanpassingen van de mededinging in Nederland en in de EU. De vakbond heeft geen enkel begrip voor de uitspraken van Jarig van Sinderen, Chief

Economist NMa, op de website van zijn organisatie. Volgens de NAV is de NMa ingehuurd om wetten en regels te controleren en niet om politieke uitspraken te doen over besluiten van de Europese Commissie om boeren en tuinders meer mogelijkheden te bieden om samen te werken binnen producentenorganisaties. Niet alleen de NAV maar ook de Europese Commissie en de Tweede Kamer zijn van mening dat het zeer gewenst is de positie van individuele telers te versterken

ten opzichte van machtige supermarkten en de vaak wereldwijd opererende voedselindustrie, zoals de fritesindustrie. 'Het is absurd dat een controle-autoriteit de politieke besluitvorming tracht te beïnvloeden', stelt NAV-voorzitter Teun de Jong. De ware aard van de NMa blijkt ook elders op de website: 'Al onze inzet is gericht op voordeel voor de consument.' Dat is wat anders dan waken over eerlijke handel. **NAV**

Ook kostprijs graan stijgt

Niet alleen de kostprijs van fritesaardappelen stijgt in 2013, zoals in het januarinummer van Genoeg is Beter is vermeld. De kostprijs van tarwe stijgt op het gemiddelde bedrijf van 'Arie Kleistreek' naar € 0,27 per kilo.

De kostprijs van fritesaardappelen van lichte gronden levering af-land stijgt in 2013 naar 11,7 eurocent en die voor kleiaardappelen levering april 2014 naar 16,4 eurocent, zo bleek uit het voorbeeld van 'Frank Pieper' in het januarinummer. Door duurder zaaizaad, prijsstijging van gewasbescherming (zowel onkruid als ziekten en plagen), hogere kosten van schonen en drogen, duurdere diesel, hogere tarieven van loonwerk, hogere grondkosten en meer algemene kosten, gaat ook de kostprijs van graan behoorlijk omhoog en komt uit op € 0,27. De berekening van de kostprijs vindt u op www.nav.nl onder 'Kostprijzen en saldo's'. Daar kunt u ook uw eigen kostprijs berekenen en zien of u hoger of lager uitkomt dan collega 'Arie Kleistreek'. Vergeet niet om alle kosten mee te nemen en probeer een eerlijk beeld te krijgen van de kostprijs op uw bedrijf.

KOSTPRIJS-OPBRENGSTPRIJS

Tegenover de kostprijs staat de opbrengstprijs. Gelukkig is de markt beter dan een paar jaar geleden. Maar met opbrengstprijzen van pakweg € 0,24 kun je moeilijk spreken

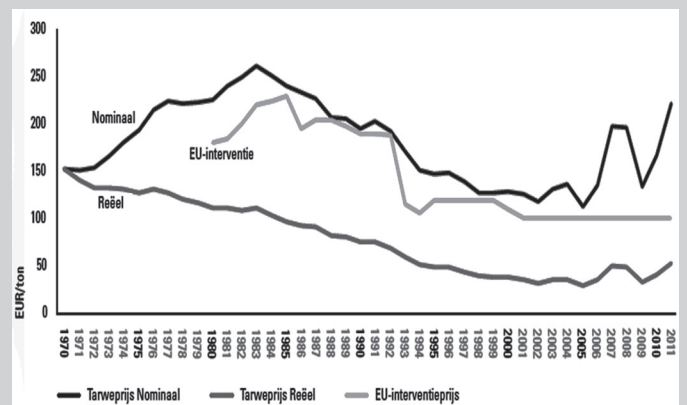
van torenhoge prijzen zoals sommigen beweren. Inderdaad de graanprijs is hoger dan in de beruchte lage-graanprijzen-jaren. Enig historisch inzicht kan geen kwaad als wordt gesproken over de hoogte van graanprijzen. Kennis van de werkelijke kostprijs helpt ook om de huidige graanprijs op waarde te schatten.

In de grafiek is aangegeven hoe de opbrengstprijs van graan zich in de loop der jaren heeft ontwikkeld.

GEWEND AAN...

ABN Amro stelt bij de grafiek uit het grondstoffenrapport: 'Prijzen van granen in Europa zijn in historisch perspectief eerder laag dan hoog. Bij gebruikers bestaat zorg over de hoge grondstofprijzen, ook bij veehouders. Echter in historisch perspectief zijn de prijzen van graan eerder laag dan hoog te noemen (...). De langjarige prijsontwikkeling van tarwe in Nederland vertoont een daling, zeker na correctie voor inflatie. In 1973 kostte tarwe € 160 per ton. In 2010 kostte een ton tarwe ook € 160. De reële prijzen

De reële prijs van Europese tarwe daalt al sinds 1970. Door verlaging van de interventieprijzen heeft de mondiale volatiliteit ook grip gekregen op de Europese graanprijzen (reële tarweprijs is gecorrigeerd voor inflatie).

Bron: Landbouw Economisch Instituut, CBS, bewerkt door ABN AMRO

zijn dus flink gedaald. Alleen in 2008 en 2011/2012 was sprake van reëel prijs herstel. De markt is afgelopen decennia gewend geraakt aan lage graanprijzen.' **NAV**

Agenda

- 27 februari, 16.00 uur, Lelystad, De Meeuwenhoeve, algemene ledenvergadering NAV
- 27 februari, 19.00 uur, Lelystad, De Meeuwenhoeve, Jaarcongres NAV over Voedselzekerheid en GLB
- 18 maart, Nijkerk, De Schakel, symposium over Marktmacht agrariërs en mededingingrecht

Medio januari verrasten de besturen van de VTA en onze eigen NAV de Nederlandse akkerbouw-wereld met de aankondiging dat beide organisaties een vorm van samenwerking willen onderzoeken. De achtergrond voor een mogelijke samenwerking is gelegen in het besef dat de akkerbouw eigentijdse samenwerkingsvormen moet ontwikkelen. Immers: het aantal boeren daalt gestaag en de samenwerking middels het publiekrechtelijke Productschap Akkerbouw wordt onmogelijk gemaakt. Daarbij zijn zowel de toeleveranciers als de afnemers van de akkerbouwers wel sterk geconcentreerd. Dit vraagt om een antwoord van telerszijde en hierbij zijn VTA en NAV logische partners.

Als boeren hebben we verschillende vormen van belangenbehartiging nodig. De NAV richt zich in het bijzonder op de landbouwpolitieke belangen, het gemeenschappelijk landbouwbeleid en nationaal op de randvoorwaarden bodemvruchtbaarheid en gewasgezondheid. En dat terwijl de VTA is

opgericht om de markt van vrije producten te analyseren en met gedegen marktformatie de boeren van de broodnodige marktgegevens te voorzien. Voor de boeren en dus voor de leden van NAV en VTA zijn beide vormen van belangenbehartiging essentieel. Hiermee zijn de besturen van beide organisaties ervan overtuigd dat samenwerken beide partijen en dus de positie van de akkerbouwer versterkt. Natuurlijk zullen definitieve plannen tijdig aan de achterbanen ter discussie en goedkeuring worden voorgelegd.

Naast deze vorm van samenwerking zijn we in de sector op zoek naar een antwoord om de huidige kerntaken van het Productschap Akkerbouw te behouden na 2013. Duidelijk is dat een radicale afwijzing van een publiekrechtelijk orgaan ons als sector mogelijkheden ontnemt om verordeningen op het gebied van plantenziekten op te stellen en na te leven. We mogen niet veronderstellen dat het ministerie van Economische Zaken staat

te popelen om zaken zoals de phytophthorabestrijding of de Aardappel Teeltregeling (ATR en TBM) na te laten leven. Ook de financiering van noodzakelijk onderzoek om knelpunten, zoals de erwiniaproblematiek, op te lossen, zal niet enkel door het ministerie van EZ opgepakt worden. Er zijn regels nodig die voor iedereen gelden en afdwingbaar zijn. In het nieuwe GLB geeft Europees Commissaris Ciolos hier meer ruimte voor, maar dan moeten de zogenaamde Inter Branche Organisaties wel door de Europese en/of de nationale politiek algemeen verbindend verklaard worden. Voorwaarde is dat de Tweede Kamer aan deze voorwaarde haar goedkeuring wil hechten. Op dit vlak werken we eendrachtig samen met LTO Nederland, maar ook in overleg met de verwerkende handel en industrie. Want ook hier geldt dat de belangen parallel lopen en de overeenkomsten veel groter zijn dan de verschillen. Dus sterker door samen!

Teun de Jong

Goed pootgoed voor de consumptieteelt

Telers van consumptieaardappelen klagen soms over de kwaliteit en de beschikbaarheid van pootgoed en over marktbederf door bovenmaats pootgoed op de consumptieaardappelmarkt. Aanleiding voor een constructief gesprek tussen NAV-pootgoedtelers en telers van consumptieaardappelen onder leiding van voorzitter Teun de Jong.

Telers van consumptieaardappelen signaleren de laatste jaren toenemende kwaliteitsproblemen met het geleverde pootgoed. Op het moment van afleveren zijn er al partijen die op uiterlijke kwaliteit niet geaccepteerd worden door de afnemer. Op het veld zijn er soms problemen met slechte opkomst en bacterieziek. De kwaliteitsproblemen bij afleveren, vooral bij losse verladung, worden nu ook door de NAK erkend. De NAK wil dit jaar bij losse verladung scherper controleren zodat dit probleem vanaf 2013 veel minder aan de orde moet zijn. Voor problemen in het veld is het lastiger om direct een oorzaak aan te wijzen. De afnemer zal er in ieder geval voor moeten zorgen dat hij het pootgoed vanaf het moment van afnemen tot het poten onder de best mogelijke condities bewaart.

KOSTEN VERGOEDEN

Als poters ondanks een uitstekende bewaring slecht of niet opkomen, kan dat verschil-

lende oorzaken hebben. Als de problemen onverhoopt in het pootgoed zelf zitten, kan de afnemer de kosten van het pootgoed vergoed krijgen. Echter, bij een slechte of helemaal geen opkomst, is de schade voor de teler van consumptieaardappelen veel groter dan de kosten van het pootgoed. Daar is tot nu toe eigenlijk geen voor alle partijen bevredigende oplossing voor. Hetzelfde geldt voor hoge percentages bacterieziek bij de nateelt. De NAV-pootgoedcommissie meent dat de pootgoedsector zich terdege bewust is van de problemen. Ook de pootgoedsector zelf staat soms voor vervelende verrassingen. In de praktijk wordt hard gewerkt aan oplossingen, bijvoorbeeld door het deltaplan erwinia. Deze bacterieziekte is zo grillig dat een goede partij het jaar erop in één keer hartstikke fout kan zijn.

BESCHIKBAARHEID

Veel telers van consumptieaardappelen betrekken hun pootgoed noodgedwongen via de fritesindustrie omdat er voor een aantal specifieke rassen bijna geen andere mogelijkheid is. Vaak wordt door de fritesindustrie aan de levering van pootgoed via een contract een terugleverplicht gekoppeld voor een deel van de oogst. Telers die een ras als Innovator vrij willen telen, kunnen daardoor vrijwel niet aan pootgoed komen. Voor nieuwe rassen die in de introductiefase zitten, sluiten pootgoedhuizen vaak een ex-

clusief contract met een fritesfabriek. Dat is op zich begrijpelijk omdat het anders vrijwel onmogelijk is om nieuwe rassen te introduceren. Voor meer gevestigde rassen ligt deze exclusiviteit niet voor de hand. Echter voor de handelshuizen is het veel efficiënter om een klein aantal grote orders te sluiten dan honderden kleine orders van individuele telers. Tegen deze achtergrond probeert VTA de vraag naar pootgoed te bundelen en collectief in te kopen. Dit begint op gang te komen, maar ook VTA kan niet aan alle rassen komen. Volgens de NAV-pootgoedcommissie is ook het tijdstip van bestellen van belang: hoe eerder (september) besteld, des te meer kans op beschikbaarheid.

KORTERE LIJN

Een kortere lijn van pootgoedteler naar de pootgoedgebruiker (teler van consumptieaardappelen) werkt kostenbesparend. Zonder dat het ten koste gaat van de prijs die de pootgoedteler ontvangt, kan de consumptieteler goedkoper uit zijn. De NAV-werkgroep consumptieaardappelen onderzoekt de mogelijkheden om de beschikbaarheid van pootgoed voor de consumptietelers te verbeteren.

BOVENMAATS POOTGOED

Voorals in jaren met hoge ha-opbrengsten kunnen er flinke hoeveelheden bovenmaats en afgekeurd pootgoed in de consumptie-

vervolg op pagina 4

Boerenleven past Jos Heermans als warme jas

Het liefst zou Jos Heermans boeren zonder toeslagen. Dat er aan toeslagen eisen worden gesteld, vindt hij heel begrijpelijk. Maar de plannen voor de nieuwe GLB, daar kan hij niet bij. “Goede landbouwgrond uit productie nemen, wie bedenkt zoiets terwijl we midden in een discussie zitten over waar we grondstoffen voor gebruiken?”

Jos Heermans heeft samen met zijn vrouw Lidia den Hertog een akkerbouwbedrijf in het Noord-Hollandse Middenmeer. Ze hebben een traditioneel bouwplan: aardappelen (frites), bieten, granen en daarnaast uien, graszaad en bloembollen. “Volgend jaar zit er iets meer graan in het bouwplan. We stoppen met de bollen.” Voor die teelt verhuurde hij elk jaar een vast areaal aan een bollenteler. “De teelt past vanwege het korte groeiseizoen goed in de rotatie. Je kunt dan nog dierlijke mest uitrijden, groenbemester zaaien en in het najaar grondbewerkingen uitvoeren als voorbereiding op de aardappelteelt die erop volgt”, vertelt Heermans. De laatste jaren viel het echter niet mee om dat voordeel goed te benutten. “We hebben een paar jaar gehad dat bollen onder natte omstandigheden werden geroid. De grond is dan behoorlijk verzadigd en met een natte herfst er achteraan, gaat dat ten koste van de bodemstructuur. Dat zie je het volgende teeltseizoen terug bij de aardappelen. De grond is minder bewerkbaar en de slechtere structuur kost opbrengst.” Bovendien is het rendementsverschil tussen verhuur voor bollen en eigen graanteelt minder nu de graanprijs redelijk is. Alles bij elkaar reden om volgend jaar meer gerst te telen.

FAMILIEBEDRIJF

Met passie en enthousiasme vertelt Heermans over hoe hij boert en de afwegingen die hij maakt. Heermans is de vierde generatie in de familie, maar het was allerminst zeker dat hij boer zou worden. “In mijn jeugd had ik niet het idee dat ik boer kon worden. Mijn ouders hadden een klein boerenbedrijf in de IJpolder bij Westzaan. Het bedrijf was in mijn ogen te klein om een bestaan mee op te bouwen, dus richtte ik mijn aandacht op andere toekomstmogelijkheden.” Een DLV-voorlichter kwam met de suggestie deeltijdboer te worden. “Daaraan had ik zelf niet gedacht, maar eigenlijk paste het prima. Ik kon mijn toenmalige werk combineren met een paar dagen op het bedrijf.” De akkerbouwer ging in maatschap met zijn ou-

ders en behield het familiebedrijf. “Ook iets dat de DLV'er mee gaf: ‘verkoop kan altijd nog.’” Die mogelijkheid kwam alsnog voorbij op een voor Heermans gunstige wijze. Hij werd uitgekocht voor de ontwikkeling van het gebied langs het Noordzeekanaal.

INKOMEN

In maatschap met zijn vrouw bouwde de akkerbouwer een bedrijf op in Middenmeer. Op die locatie beschikken ze over 46,5 hectare. “Groot genoeg om een gezinsinkomen mee te verdienen”, ervaart Heermans, die in de winter nog een aantal uren werkt als boomverzorger. “Maar ons inkomen komt uit het akkerbouwbedrijf.”

Aardappelen, bieten en uien zijn financieel gezien de belangrijkste teelten. De fritesaardappelen teelt Heermans voor Aviko. Een deel teelt hij op contract. Daarnaast heeft hij aardappelen in de pool, wat vrije handel en maakt hij gebruik van de termijnmarkt (click). Over het algemeen is de akkerbouwer tevreden over de door hem gekozen risicospreiding.

De uien wisselen sterk in resultaat. “Ik heb laatst het rendement over de afgelopen tien jaar berekend. Als je dat bekijkt, leveren uien een goed rendement. Maar afgelopen seizoen was weer om te huilen.” De akkerbouwer haalde slechts de helft van de oogst van het land. De andere helft ligt er nog. “Die wil ik straks kneuzen om ze beter te laten verteren.” De uien die wel in de schuur kwamen, waren van uitstekende kwaliteit. “Die brengen genoeg op om de kostprijs er uit te halen en zelfs nog wat saldo te plussen.” Naast de aardappelen en de uien, vormen de bieten en granen een stabiele basis.

GLB

Of dat ook zo blijft als de geplande GLB-herformingen van kracht worden, is nog maar zeer de vraag. “Wie bedenkt nu zoiets: 7 procent braak om te vergroenen. En dat terwijl we in de ‘feed, food, fuel’-discussie zitten. Mensen komen in opstand omdat we voedsel gebrui-

ken voor brandstof en dan gaan we goede landbouwgrond uit productie nemen. Dat is toch belachelijk?”

Heermans zou graag zien dat boeren hun inkomen uit de markt konden halen. “Subsidie geeft marktverstoring en is slecht voor de publieke opinie”, vindt hij. Steun koppelen aan vergroening is wel een optie, maar dan op een flexibele manier. “Als Europese boer moet je kunnen kiezen uit een pakket van mogelijkheden, variërend van structuurverbetering, gecertificeerde teelt tot zonnepanelen. En je moet het per land bekijken. Waar je moeizaam kunt produceren, kun je vergroenen, waar je goed kunt produceren, kan dat niet.”

TOEKOMST

Heermans en zijn vrouw hebben drie kinderen, een zoon en twee dochters. Of een van hen de vijfde generatie op het familiebedrijf wordt, is nog niet duidelijk. “Om een bedrijf over te nemen, moet je er wel voor 120 procent achter staan. Boer zijn is een manier van leven. Je moet er vol voor gaan, anders red je het niet.” Het boerenleven past Heermans, zelf nu 49 jaar, en vooralsnog gaat hij er zelf volop voor.

GLB-ENQUÊTE

Nog nooit won de Noord-Hollandse akkerbouwer Jos Heermans iets, tot hij deelnam aan de GLB-enquête van de NAV. Zijn deelname leverde hem een iPad op. “Het geluk weet ons dus wel te vinden”, lacht Heermans. Hij deed mee aan de enquête omdat hij het belangrijk vindt dat leden van een vereniging zich daarvoor ook inzetten. “En omdat GLB een onderwerp is dat ons allemaal aan gaat.”

NAV

Jos Heermans

Algemene ledenvergadering en Jaarcongres NAV

Op 27 februari 2013 houdt de NAV in De Meeuwenhoeve te Lelystad de algemene ledenvergadering en aansluitend het NAV-jaarcongres over voedselzekerheid. De huishoudelijke ledenvergadering begint om 16.00 uur.

Na de gezamenlijke maaltijd (17.30 uur) begint om 19.00 uur het NAV-jaarcongres over voedselzekerheid. Aan dit congres werken mee: Niek Koning (Wageningen Universiteit), Esther de Lange (Europarlementariër CDA) en Sander van Bennekom (Oxfam Novib, bekend van Geen voedsel in de benzinetank). NAV

Acht mythen

In het pas verschenen boekje 'Acht mythen over voedsel en landbouw' houdt auteur Jacques van Nederpelt een vurig pleidooi voor marktinterventie in de landbouw. Hij plaatst kritische kanttekeningen bij acht veelgehoorde opvattingen over de landbouw waarin het vrije marktmodel als zaligmakend wordt beschouwd. Hij laat zien dat deze veel denkfouten, mythen, bevatten en gaat op zoek naar de feiten. Te bestellen door storting van € 12,- op rekening 811993124 t.n.v. Stichting Platform Aarde Boer Consument te Amsterdam onder vermelding van 'Acht mythen'. NAV

vervolg van pagina 2

'Goed pootgoed voor de consumptieteelt'

markt terecht komen. Dit kan wel oplopen tot een paar honderdduizend ton. Meestal komen die aardappelen in het exportcircuit van consumptieaardappelen terecht en dan praten we over 700.000 tot 900.000 ton per jaar en dan kan het wel degelijk invloed op die markt hebben. Dat lijkt t.o.v. de ca. 3,5 miljoen ton consumptieaardappelen per oogstjaar nog wel mee te vallen. Zolang de teelt van aardappelen vrij is, kan hier niet echt een oplossing voor gevonden worden. De NAV-pootgoedcommissie merkt op dat het probleem ook groter wordt, omdat consumptietelers eigenlijk alleen de maat 35/50 willen poten en het liefst nog 35/45. Pootgoed boven de 50 mm is dan erg lastig als pootgoed af te zetten. Bij denaturatie (onge-

Kleine Hoefprint kaas

Milieudefensie introduceert de Kleine Hoefprint kaas, kaas gemaakt van melk van koeien die alleen met lokale producten gevoerd worden. Onder lokale producten worden grondstoffen uit Europa verstaan. Er zijn al 7.000 kaasjes besteld. Die bestellingen komen uit heel Nederland. Belangrijk is het dat de melk die gebruikt wordt voor de kaasjes wordt geproduceerd door koeien die alleen producten uit de EU gevoerd krijgen. Vooral bij krachtvoer en aanvullende voeders knelt het dan omdat daarvoor veelal soja afkomstig uit Zuid-Amerikaanse landen gebruikt wordt. Milieudefensie wil dat er straks gegrepen wordt naar lupine, erwten en Europese soja. De actie van Milieudefensie past goed in het NAV-streven naar 'Meer eiwit van Europese akkers'. De NAV is via het Comité van aanbevelingen betrokken bij Kleine Hoefprint kaas. NAV

Opiniepeiling

Medio februari houdt de NAV een opiniepeiling onder akkerbouwers over hoe in de toekomst om te gaan met een aantal zaken die nu door het Productschap Akkerbouw worden uitgevoerd. Daarbij kunt u denken aan teeltmaatregelen, gezamenlijk onderzoek en marktinformatie. Uw mening telt! De NAV roept u op om uw mening te geven. Binnenkort ontvangt u de oproep om mee te doen. NAV

schikt maken voor menselijke voeding) van bovenmaats pootgoed zou de omzet voor de pootgoedteler lager worden en daardoor kan de aantrekkelijkheid om binnenlands pootgoed te telen verminderen en zal het pootgoed duurder worden. Een iets grotere maat pootgoed accepteren en pootgoed per stuk betalen, kan een mogelijkheid zijn om tot een iets lagere en eerlijkere pootgoedprijs te komen voor consumptietelers

POSITIE VERSTERKEN

Hoewel bovengenoemde onderwerpen voor een consumptieteler heel ingrijpende gevolgen kunnen hebben, zijn het niet de belangrijkste oorzaken van het doorgaans slechte rendement van de teelt van consumptieaardappelen. De voornaamste oorzaak is het overaanbod in de meeste jaren en de zwakke positie van de teler in de keten. NAV

Volg mij op Twitter

Sinds najaar 2012 is de NAV actief op Twitter. In maximaal 140 tekens vertellen we wat de NAV bezighoudt en waar we mee bezig zijn. We gebruiken Twitter om u te informeren en contact met u te onderhouden. Twitteren, of in goed Nederlands kwetteren, komt neer op communiceren via een micro-weblog op een pc, tablet, gsm, smartphone of andere mobiele apparaten met een internetaansluiting. Op https://twitter.com/NAV_AkkerBouwer kunt u de NAV volgen.

NAV

Contactpersonen

Voorzitter

Teun de Jong
0518 - 400 081

Regio Noord

Jelte Wiersma
0594 - 688 804

Regio Noordoost

Jos Steenhuis
0591 - 349 468

Regio Flevoland

Keimpe van der Heide
0320 - 213 611

Regio Noord-Holland

Joop de Heer
0224 - 541 277

Regio Zuidwest

Kees van Dijk
0167 - 502 211

Regio Zuid

Kees van Dijk
0167 - 502 211

Nederlandse

Akkerbouw Vakbond

Groeneweg 62
4759 BB Noordhoek

tel : 0168 - 329 130

fax : 0168 - 328 735

e-mail : info@nav.nl

website : www.nav.nl

https://twitter.com/NAV_AkkerBouwer

ederlandse
kkerbouw
akbond
NAV